

HISTORICKÉ CENTRUM TELČE (1992)

VÝJIMEČNÁ SVĚTOVÁ HODNOTA

Stručná syntéza

Město Telč se nachází nedaleko jihozápadní hranice Moravy a Čech v kraji Vysočina v České republice. Leží v oblasti, která byla až do 13. století hustě zalesněna. Součástí statku je historické jádro města se zámekem a dvěma rybníky, které měly původně obrannou funkci.

Počátky osídlení jsou nejasné: je doloženo raně středověké osídlení jihovýchodně od dnešního centra, tzv. Staré město, ovšem v písemných pramenech nejsou o Telči žádné zmínky až do let 1333–1335, kdy na osídlení odkazuje zmínka o existenci významného gotického hradu (a podle všeho také o kostele a osídlení). Historické jádro města Telče, jehož rozloha je 36 ha, bylo pravděpodobně založeno v polovině 14. století. Samotné město má zvláštní význam, protože bylo založeno za účelem získání politické a ekonomické moci v oblasti, kde se ještě ve 13. a 14. století rozkládaly převážně hluboké lesy.

Výjimečný charakter Telče z hlediska kvality a autenticity jednotlivých kulturních složek, hmatatelné doklady původu a vývoje města, uchované v jeho historickém půdorysu a architektuře spolu s malebnou polohou, jsou nepopiratelné. Historickému jádru vévodí renesanční zámek. Je hlavní složkou obrazu městské struktury a zachovaly se v něm i jednoznačné stopy jeho gotického předchůdce. Díky své původní hmotné podstatě a výzdobě představuje zámek výjimečně autentický celek. Jeho historické interiéry jsou prochnuty italským uměním.

Historické jádro Telče charakterizuje trojúhelníkovité náměstí obklopené renesančními a barokními měšťanskými domy (jejichž původ sahá do středověku). Tyto domy kontinuálně propojuje podloubí. Podoba jednotlivých fasád se vyznačuje velkou rozmanitostí, zvláště pokud jde o užití dekorativních prvků. Ve středu náměstí se nachází kašna a morový sloup. Poněkud dále stojí radnice, kostel sv. Ducha, jezuitská kolej a gotický farní kostel sv. Jakuba. Původ města a jeho historický vývoj dokládají kamenné městské hradby, jejichž funkce byla zesílena soustavou rybníků, které byly původně postavené jako strategické bezpečnostní opatření.

Kritérium (i): Telč je architektonickým a uměleckým souborem výjimečné kvality. Jeho náměstí s trojúhelným půdorysem má mimořádný půvab a harmonii, stejně jako výjimečný kulturní význam, umocněný neporušenými a dobře zachovalými renesančními domy s oslnivou paletou průčelí.

Kritérium (iv): Střední Evropa byla ve středověku svědkem organizovaného zakládání sídel v nedotčených lesních oblastech za účelem získání politického vlivu a hospodářské expanze. Telč je toho nejlépe dochovaným příkladem.

Integrita

Všechny klíčové prvky, které jsou nositeli výjimečné světové hodnoty statku, se nacházejí v rámci zapsaného území. Jeho vymezení a velikost jsou odpovídající. Nárazníková zóna Historického jádra města Telč je rovněž vymezena; její hranice jsou shodné s hranicemi ochranného pásma městské památkové rezervace. Statek i jeho nárazníková zóna mají hustou městskou strukturu se stabilizovaným prostorovým uspořádáním. V rámci územního rozvoje nejsou očekávány žádné změny. Doposud došlo k drobnějším stavebním úpravám, které neměly negativní vliv na charakter jednotlivých budov ani neovlivnily strukturu a celkové uspořádání města. Nicméně narůstající rozvojové tlaky na střešní krajinu by mohly mít negativní vliv na vizuální integritu města, která je velmi dobře zachována. Avšak tato rizika jsou pod kontrolou orgánů památkové péče, čemuž napomáhá i to, že přímo v Telči sídlí územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu.

Autenticita

Historické jádro města Telč má vysokou autenticitu, protože se mu vyhnula mánie nadměrného restaurování v 19. století. Byly tak zachovány jak jednotlivé budovy, tak i celá městská krajina; totéž platí i o autenticitě materiálů a staveb během historického vývoje. Restaurátorské práce jsou prováděny v souladu s mezinárodními principy památkové péče a za použití historických materiálů a technik.

Podmínky ochrany a správy

Statek je chráněn zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, jako městská památková rezervace. Zámek byl vyhlášen národní kulturní památkou, a tudíž požívá nejvyššího stupně právní ochrany v oblasti památkové péče. Za kulturní památky jsou prohlášeny mnohé další budovy, které se nacházejí uvnitř hranice statku. Nárazníková zóna statku je shodná s ochranným pásmem městské památkové rezervace. V dlouhodobém horizontu musí být vzata v úvahu rizika spojená s územním rozvojem a musí být posílena regulace městské výstavby. Je zde totiž zvýšený tlak na přestavbu půdních prostor (podkroví) na prostory obytné. Proto je nutné tyto vestavby korigovat, tak aby nedocházelo k porušení střešní krajiny. Půdní vestavby nejsou povolovány tehdy, pokud jsou krovy historicky cenné a je nutné je zachovat. V případě povolené půdní vestavby dohlíží dotčený orgán na umístění, velikost a tvar střešních oken.

Management Plan je ve fázi dokončování. Odpovědnost za správu statku se dělí mezi státní příspěvkovou organizaci Národní památkový ústav, která finančně zajišťuje údržbu, péči, provoz a rozvoj renesančního zámku, a Městský úřad Telč, který má na starosti údržbu, péči a ochranu zbývajících částí statku. Z důvodu rozsahu a složité vlastnické struktury statku jsou nastaveny individuální harmonogramy údržby a ochrany, které jsou v souladu s Programem regenerace městské památkové rezervace. Finanční nástroje na ochranu statku zahrnují především grantové a dotační tituly financované z programů Ministerstva kultury, které se zaměřují na zachování, údržbu a ochranu nemovitého kulturního dědictví a památkově chráněných území, a rovněž finanční prostředky přidělované z dalších veřejných zdrojů.

Statek je z hlediska památkové péče v dobrém stavu, provádí se pravidelná údržba. Od roku 2000 jsou na vnitrostátní úrovni připravovány roční monitorovací zprávy, které slouží správci statku světového dědictví, Ministerstvu kultury, Národnímu památkovému ústavu a ostatním subjektům podílejícím se na jeho správě.